

Tilskudsordninger styrer arealdriften

Der er akut behov for oprydning i regel- og tilskudsforvirringen, der lige nu står i vejen for at sikre den nødvendige natur- og landskabspleje.

Af Heidi Buur Holbeck, landskonsulent, Videncentret for Landbrug, Jesper Reinholdt Fredshavn, Danmarks Miljøundersøgelser og Knud Suhr, teamleder, Hjørring Kommune

Tidligere indgik heder, overdrev og enge naturligt som græsningsarealer i landbrugsdriften. I dag har landbrugsproduktionen et andet og mere effektivt udgangspunkt, hvor afgræsning af de lysåbne naturtyper kun sjældent indgår. Uden afgræsning eller pleje gror disse naturtyper til.

I dag er over halvdelen af alle § 3 arealer i Danmark da også uden pleje, eller de plejes mangelfuldt. Lige nu er fokus for den danske naturforvaltning i høj grad rettet mod Natura 2000 områderne. Her er der et politisk mål om, at der skal sikres pleje af værdifulde naturarealer via afgræsning af 110.000 ha. Samtidig er der i Grøn Vækst et mål om pleje af 40.000 ha § 3 beskyttet natur uden for Natura 2000 områderne. Målet skal nås via indgåelse af frivillige aftaler. Men spørgsmålet er, om de ordninger, der findes i dag, er gode nok til at nå målene.

Besværlige arealer

De naturarealer, der har det største behov for afgræsning, vil ofte også være de mest besværlige at få afgræsset. Arealerne er ofte små og ligger spredt i landskabet, de er fugtige eller ligger måske på stejle skrånninger. Samtidig vil der på de fleste af disse arealer være forbud mod at omlægge, gøde, sprøjte og tilskudsfodre dyrene. Derfor skal det i langt de fleste tilfælde være kødkvæg, får, geder og heste, der skal afgræsse disse arealer.

I dag er gennemsnitsstørrelsen for kødkvægsbesætninger på ca. 12 ammekøer. Skal naturpleje være en rentabel driftsgren, skal der være stordriftsfordele. Der er derfor behov for at se mere helhedsorienteret på, hvordan naturplejen kan gøres attraktiv for landmændene.

Svært at gennemskue

Det er noget af en jungle som landmand at gennemskue, hvilke arealer der kan opnå enkeltbetalingstilskud og miljøtilskud – og

herefter hvilken slags miljøtilskud, der kan søges til hvert enkelt areal. Det afhænger nemlig både af, hvilke udpegninger der er for arealet, samt af hvordan arealets plantesammensætning er. Hvor der er tale om arealer med de "rigtige" planter, kan arealerne opnå "Enkeltbetaling" på ca. 2.200 kr. pr. ha. Kan der derimod kun søges tilskud via miljøordningen "Pleje af græs- og naturarealer", kan man få 1.400 kr. pr. ha til arealer med en forpligtelse til afgræsning. Det skyldes, at Enkeltbetalingsordningen kun er rettet mod produktionsarealer og ikke er beregnet til natur. På de arealer, hvor tilskuddene kan kombineres, begynder der at være en mere fornuftig økonomi.

Ikke gode nok tilskudsordninger

Som tilskudsordningerne er skruet sammen i dag, får man altså det højeste tilskud til de intensive græsarealer, der opfylder plantedækkebestemmelserne, og det laveste tilskud på de mest ekstensive, men ofte mest værdifulde arealer.

Samtidig er kontrollen af plantedækket skærpet inden for de sidste år. Det skyldes i høj grad skærpede krav fra EU, og konsekvenserne af at få underkendt arealer er meget store.

Tilskudsordningerne i deres nuværende form er ikke gode nok til at sikre hverken mål om biodiversitet eller optimal pleje i Natura 2000 områderne. Ordningerne bør i stedet målrettes den naturindsats, der underliggende angives at være hensigten med ordningerne, og tilskudssatsen bør have en størrelse, så indsatsen bliver attraktiv. Tilskudssatserne bør tilpasses til de faktiske omkostninger hurtigst muligt. Samtidig bør de regelsæt, der går imod naturplejehensyn, ændres, så naturplejen kan blive en rationel og attraktiv driftsgren. Derudover er der behov for nytænkning i forhold til afsætning- og produktionsmuligheder. Det vil være oplagt, at sætte fokus på efteruddannelse i naturpleje for landmænd. Det kunne give de landmænd, der har interesse for naturpleje, et spændende fagligt løft, hvor de kan få en større viden om værdien af den pleje, dyrene udfører.

I første omgang er der akut behov for, at der bliver ryddet op i regel- og tilskudsforvirringen, der lige nu står i vejen for at sikre den nødvendige natur- og landskabspleje. Og det skal være inden, de sidste entusiastiske landmænd opgiver driften på de naturarealer, som samfundet netop efterspørger pleje på.

Hvis naturpleje skal blive en rationel og attraktiv driftsgren, skal regler og tilskudsordninger ændres.





LANDBRUGET I LANDSKABET

FRA REGULERING TIL PLANLÆGNING



15 artikler om landbrug,
kommuner, planlægning og miljø

landbruget
i landskabet